

Richtlijn Behandeling cerebrale en/of spinale spasticiteit

Initiatief

Nederlandse Vereniging van Revalidatieartsen

In samenwerking met

Nederlandse Orthopaedische Vereniging
Nederlandse Vereniging voor Anesthesiologie
Nederlandse Vereniging voor Neurochirurgie
Nederlandse Vereniging voor Neurologie
Nederlandse Vereniging voor Plastische Chirurgie
Vereniging van specialisten Ouderengeneeskunde
Nederlandse Vereniging Artsen Verstandelijk Gehandicapten
Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie
Ergotherapie Nederland
Hersenletsel.nl

Algemene gegevens

De richtlijnontwikkeling werd ondersteund door het Kennisinstituut van Medisch Specialisten (www.kennisinstituut.nl) en werd gefinancierd uit de Kwaliteitsgelden Medisch Specialisten (SKMS).

Afbakening richtlijn

Aanleiding voor het herzien van de richtlijn

De huidige richtlijn "Behandeling van cerebrale en/of spinale spasticiteit bij volwassenen" is opgebouwd langs een twaalftal modules gericht op diagnostiek, beïnvloedende factoren, behandelmethoden en organisatie van zorg. Inmiddels is het zorglandschap veranderd, is het aantal studies op het gebied van (invasieve) behandeling van spasticiteit fors uitgebreid, en er zijn ook nieuwe behandelvormen bij gekomen die niet in deze 1^e versie van de richtlijn staan, zoals extracorporele shock-wave therapie en hersenstimulatie. Ook blijkt dat belangrijke doelgroepen met spasticiteit (bijv. in de verpleeghuiszorg of met verstandelijke handicap) onvoldoende worden bereikt.

Doel van de herziening

Het doel van de revisie van de richtlijn is om de nieuwe informatie die beschikbaar is gekomen sinds de 1^e versie van de richtlijn in 2017, te incorporeren in nieuwe of bestaande modules en aanbevelingen. Drie nieuwe modules zullen worden toegevoegd naast het herzien van 9 bestaande modules, en ook zullen de beroepsgroepen van Specialisten Ouderengeneeskunde (Verenso) en van

Artsen voor Verstandelijk Gehandicaptten (NVAVG) intensiever worden meegenomen om implementatie van de nieuwe richtlijn in deze sectoren te bevorderen.

Afbakening van de richtlijn

Om welke patiëntengroep gaat het?

Zie hiervoor de 1e versie van de richtlijn. De richtlijn blijft beperkt tot cerebrale e/o spinale vormen van spasticiteit bij volwassenen, inclusief aangeboren of erfelijke vormen van spasticiteit die zich uiten op volwassen leeftijd. Met betrekking tot deze laatste groep wordt een narratieve module voorzien, die qua inhoud zal worden afgestemd met de herziene richtlijn Spastische cerebrale parese bij kinderen (in wording). NB (extrapyramidale) dystonie of rigiditeit worden niet meegenomen.

Wat zijn de mogelijke interventies/therapieën of (diagnostische) testen?

- Diagnostiek: klinisch onderzoek middels bewegingstesten, neurologisch en orthopedisch onderzoek, geïnstrumenteerd onderzoek
- Interventies: oefentherapie, orthesen, orale spasmolytica, neuromusculaire stimulatie, neurostimulatie, extracorporele shockwave therapie, botulinetoxine injecties, fenolisatie, intrathecale baclofen, zenuwchirurgie, weke-delen en ossale chirurgie

Wat zijn de belangrijkste en voor de patiënt relevante uitkomstmaten?

- Functie: spiertonus, passief en actief bewegingsbereik, spierkracht, pijn
- Functionaliteit: balans- en loopvaardigheid, arm-handvaardigheid, activiteiten van het dagelijks leven
- Cosmetiek, sociale participatie, kwaliteit van leven
- Bijwerkingen (drukplekken, sedatie, pijn)

Beoogde gebruikers van de richtlijn

De beoogde gebruikers van de richtlijn zijn revalidatieartsen, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, neurologen, orthopedisch chirurgen, plastisch chirurgen, neurochirurgen, anesthesiologen, artsen voor verstandelijke gehandicaptten, en specialisten ouderengeneeskunde.

Indeling modules/uitgangsvragen herziening richtlijn

Module	Uitgangsvraag	Plan van aanpak
Evaluatie van spasticiteit	Hoe dient cerebrale e/o spinale spasticiteit geëvalueerd te worden in termen van functies, activiteiten en participatie (diagnostiek)?	Herziening volgens GRADE methodiek
Actieve oefentherapie bij spasticiteit	Wat is het effect van actieve oefentherapie op de positieve en negatieve symptomen van cerebrale e/o spinale spasticiteit?	Herziening volgens GRADE methodiek
Behandeling spasticiteit neurostimulatie	Is er een plaats voor neurostimulatie of neuromusculaire stimulatie bij de behandeling van volwassenen met cerebrale e/o spinale spasticiteit?	Herziening en verdere aanvulling volgens GRADE methodiek
Behandeling spasticiteit extracorporele shockwave therapie	Wat zijn de effecten van extracorporele shockwave therapie (ESWT) bij volwassenen met cerebrale e/o spinale spasticiteit?	Ontwikkeling nieuwe module volgens GRADE methodiek
Botulinetoxine injecties bij spasticiteit	Wat is de effectiviteit van intramusculaire injecties met botulinetoxine bij volwassenen met cerebrale e/o spinale spasticiteit?	Herziening volgens GRADE methodiek
Fenolisatie bij spasticiteit	Is er plaats voor chemische neurolyse van de perifere zenuwen met fenol bij volwassenen met cerebrale en/of spinale spasticiteit?	Herziening volgens GRADE methodiek

Orale spasmolytica bij spasticiteit	Welke plaats hebben orale / systemische spasmolytica bij volwassenen met cerebrale e/o spinale spasticiteit?	Herziening volgens GRADE methodiek
Intrathecale baclofen bij spasticiteit	Wat is de plaats van intrathecale toediening van baclofen (ITB) bij volwassenen met cerebrale en/of spinale spasticiteit?	Herziening volgens GRADE methodiek
Chirurgische behandeling bij spasticiteit	Wat is de rol van (functionele) chirurgie aan de bovenste en onderste extremiteit bij volwassenen met cerebrale e/o spinale spasticiteit?	Herziening volgens GRADE methodiek
Diagnostiek verworven spasticiteit	Wat is de invloed van de tijdsperiode na het ontstaan van spasticiteit c.q. de (sub)acute vs chronische fase op diagnostiek en behandeling van volwassenen met verworven vormen van cerebrale e/o spinale spasticiteit?	Ontwikkeling nieuwe module, narratieve opzet
Verworven versus congenitale spasticiteit	Welke generalisaties kunnen worden gemaakt op basis van studies bij volwassenen met verworven vormen van cerebrale e/o spinale spasticiteit met betrekking tot volwassenen met aangeboren (CP) of erfelijke (HSP) spasticiteit?	Ontwikkeling nieuwe module, narratieve opzet
Toediening van botulinetoxine bij spasticiteit	Welke methode van injecteren verdient de voorkeur bij het intramusculair toedienen van botulinetoxine of het perineuraal toedienen van fenol bij volwassenen met cerebrale e/o spinale spasticiteit?	Herziening met narratieve opzet

Aanverwante producten die opgeleverd zullen worden

- Verslag knelpuntenanalyse
- Overzicht kennislacunes
- Implementatieplan
- Thuisartsinformatie

Planning van het project

Periode	Fase	Activiteiten	Mijlpalen en deliverables
Van: 1-7-2022 Tot: 1-12-2022	Voorbereiding	<ul style="list-style-type: none"> - Samenstellen werkgroep - Plannen eerste werkgroepvergadering. - Uitvoeren schriftelijke knelpunteninventarisatie - Opstellen raamwerk 	<ul style="list-style-type: none"> - Werkgroep compleet - Belangen beoordeeld - Knelpuntenanalyse afgerond - Raamwerk in concept gereed
Van: 1-12-2022 Tot: 1-2-2024	Ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen van het raamwerk - Uitvoeren literatuursearces - Beoordeling literatuur en opstellen conceptteksten - Organiseren werkgroepvergaderingen (6x) - Ontwikkelen implementatieplan 	<ul style="list-style-type: none"> - Opleveren conceptrichtlijn met vernieuwde modules - Concept implementatieplan gereed
Van: 1-2-2024 Tot: 1-8-2024	Commentaar	<ul style="list-style-type: none"> - Uitsuren conceptrichtlijn voor commentaar - Verwerken van de ontvangen commentaren - Werkgroepvergadering voor bespreken ontvangen commentaar - Eindredactie tekst en opmaak richtlijn 	<ul style="list-style-type: none"> - Conceptrichtlijn gereed voor autorisatie
Van: 1-8-2024 Tot: 1-1-2025	Autorisatie	<ul style="list-style-type: none"> - Versturen voor autorisatie - Verzamelen autorisaties - Publicatie op de richtlijndatabase 	<ul style="list-style-type: none"> - Richtlijn definitief en gepubliceerd in de richtlijndatabase
Van: 1-1-2025	Afronding	<ul style="list-style-type: none"> - Afronden project 	<ul style="list-style-type: none"> - Vacatiegelden afronden - Opmaken en indienen eindverantwoording

Tot: 30-6-2025			
----------------	--	--	--

